

U Juljskoj Krajini se fašizam oborio na našu knjigu. Zatvara i muči naše ljude. Hoće da i kulturno uništi naš narod.

ISTRA

Najdostojniji naš odgovor na te progone bit će ako mi u emigraciji čuvamo našu kulturnu snagu šireći i pomažući našu štampu.

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULJSKE KRAJINE

NAŠA KULTURA

Svakodnevno nam stižu vijesti iz Juljske Krajine o proganjaju naše knjige. Vrše se stroge premetačine, ljude se apsi, maltretira, tuče i muči samo zato što su sačuvali nekakav molitvenik ili kakovu predratnu knjigu. Vuče ih se i pred Specijalni tribunal i osuđuje ih se na robiju samo zato što su svoju knjigu, u ljubavi i strahu za nju, sakrili na tavanu i u šume.

Fašizam osjeća da mu ta knjiga smeta. Zna da se ljudi koji čitaju, koji misle, a suviše toga koji nisu Talijanci, neće nikada pomiriti s time da žive pod Italijom. Fašizam zna da je knjiga još ona zadnja veza koja veže taj narod sa njegovom etničkom grupom. Jer ta knjiga, to je znak da jedna te ista kultura vlada neprekidno od Soče pa do istočnih granica Jugoslavije. A ta kulturna veza — to je nešto najčvršće — nešto što se neda tako lako dekretom raskinuti. Tu vezu se ne može ograničiti bodljivom žicom i stražama, i reći: dovle je Italija.

I radi toga sav taj bijes fašizma, jer fašizam zna da sve dolle dok taj naš narod bude član jugoslovenske kulturne zajednice, da sve dolle neće fašizam ni italijanizacija moći uhatiti dubljeg korijena. I naš narod, to zna. Možda i ne zna to svijesno, ali osjeća. I radi toga se kod njega sačuvala tako jaka ljubav za svojom knjigom, radi toga se kod njega javio takav otpor kada su mu navalili na knjigu.

Ako Talijani i uspiju da unište sve naše knjige; da zatru i trag svakoj našoj tiskanoj riječi, ni onda neće biti prekinuta kulturna zajednica između našega naroda tamo i ovoga ovdje. Jer ostaje nešto što je van domašaja talijanskih vlasti. Ostaje naša knjiga i naša kulturna manifestacija u emigraciji.

Emigracija je kroz ovih gorkih 16 godina izgnanstva pokazala i domaćem stanovništvu i ostalom svijetu da je naš narod pod Italijom jedno te isto sa ovim ovdje. Naši kulturni radnici, naši književnici, pjesnici, novinari, slikari, toliko su se istaknuli u emigraciji da je jugoslovenski kulturni život i te kako osjetio njihovu prisutnost.

U svim granama imamo naših istaknutih ljudi. Naši glumci dobivaju prve uloge, naši režiseri režiraju dramske i operne izvedbe; naši pjesnici štampaju svoje pjesme u vodećim revijama; naši književnici uređuju, osnivaju i saradjuju u svim časopisima; naši publicisti i novinari pišu u vodećim historijskim značajnim i zapaženim člancima; naši ljudi od nauke izdaju svoja djela dočekivana pohvalama; naši slikari se afirmiraju na prvim mjestima prigodom svih glavnih izložaba; naši pedagozi sudjeluju aktivno u novim pedagoškim pokretima i pišu i izdaju zapažene članke i knjige; naši kulturni radnici izdaju omladinske knjige i uređuju glavne omladinske listove.

Ni jedna kulturna manifestacija jugoslovenskoga javnoga života ne događa se bez sudjelovanja naših ljudi — emigranata iz Juljske Krajine.

To se ovdje polako zapaža. Malo po malo se dolazi do svijesti da taj dio naroda, koji je dao toliko istaknutih i sposobnih ljudi, da taj dio naroda ipak zavrjeduje da se o njemu povede ozbiljan račun. Jer grupa od 600.000 ljudi, ogromnom većinom malih posjednika seljaka, koja je uspjela da jugoslovenskoj kulturi dađe toliki broj takovih ljudi, ta grupa ne smije da propa. Ne smije da propa ne samo radi sebe, već radi cjeline, u kojoj može da tako aktivno i uspješno saradjuje.

Time što naši ljudi tako uspješno saradjuju u jugoslovenskom javnom životu; time što se zna da su emigranti iz Juljske Krajine, tim samim faktom se vrši propaganda neprocjenjive važnosti za naš narod tamo. Ujedno se time ispravlja mnogo krivo mišljenje, koje je u početcima našeg emigriranja bilo zavladao ovdje. Dolazi se do spoznaje da ti emigranti nisu neki bosjaci i beskućnici, koji će pasti na teret ovoga naroda ovdje; da to nisu ljudi koji će samo primiti, već i ljudi koji će u punoj mjeri platiti svoj dug za onaj kruh i krov kojega su u Jugoslaviji našli. Dolazi se do spoznaje da je ta emigracija veliki dobitak za jugoslovensku kulturu — da ti emigranti imaju i mogu da uloze u tu zgradu u izgradnji vrijedan materijal.

Emigracija upće i emigranti pojedinačno dobivaju napokon svoju pravu važnost, koja im pripada po njihovoj kulturnoj snazi i po njihovom svakodnevnom uspješnom kulturnom radu.

Time dobiva i naš narod u Juljskoj Krajini. Jer kada zna da ima u emigraciji dostojne predstavnike i da ti predstavnici dostojno doprinášaju svoj dio u njegovo ime jugoslovenskoj kulturi, tada će taj naš narod lakše izdržati sve te progone svoje knjige i svoje kulture. Jer zna da i kad uspije fašizmu da mu uništi i zadnji tiskani slog, da ni tada neće biti uništeno sve. Bit će uništen jedan dio opće jugoslovenske kulture, ali taj će se manjak vrlo lako nadoknaditi i uspostaviti sve dok emigracija bude ovoliko i ovako sudjelovala u općejugoslovenskom kulturnom životu. (T. P.)

MESEC DNI TERORJA V OBMEJNIM VASEH SLOVENSKA KNJIGA POVOD ZA NASILJA

ARETACIJE IN PRETEPANJA ZARADI SLOVENSKIH KNJIG — PRED PROCESOM SPECIJALNEGA TRIBUNALA

Postojna, 24. novembra 1934. (Agis) Že v prvih početkih se je pokazal fašizem kot velik sovražnik knjige, ne le naše, ampak tudi italijanske, če mu je bila količkar na poti. Očistil je biblioteke, da ne bi ljudje, zlasti mladina, zvedela kaj takega, kar bi jo znalo zavesti s fašistične poti. Vse, kar je novega je podvrzel strogi cenzuri in celo daje s posebnimi dekreti naravnost smeri, kako se sme in kako se ne sme pisati. Vklentil je vse kulturno življenje in vso svobodo v okvir fašistične omejenosti, misleč, da bo s tem uklonil človeškega duha. Toda on si zna tudi preko tega poiskati prave poti, ki pa gotovo ni ona po kateri hodi fašizem.

Če se je vrgel fašizem na italijansko kulturo, na italijansko knjigo in svododo, koliko bolj mu je bilo na tem, da uniči popolnoma tujo — zlasti našo, slovensko in hrvaško. V začetku je uničil vse kar je bilo največjega in šel postopoma nizdol, tako da je danes pričel že trgati knjigo iz rok posameznika. Trgati mu je pričel in krasti ono knjigo, ki so jo skozi stoletja prebirali naši očetje in učili iz nje otroke v svojem jeziku zgodbe iz sv. pisma, knjige, ki mu jih je pošiljala Mohorjeva in knjige ki si jih je sam s trudom preskrbel. Fašizem si je vtepel v glavo, da mora vladati nad nemnimi če se hoče obdržati, zaveda se, da se bo obdržal le če bo imel slepo pokorne avtomate — robote. To pot je ubral z vso silo in danes, ko bi že moral biti na koncu, vidi da je vse to še premalo. Ne le knjigo, ampak tudi človeka mora učiniti, je postalo njegovo izpopolnjeno geslo.

Naši ljudje so pričeli iskati iz tega rešitve. Ostali so sami brez inteligence. Zase se niso bali; bali so se in se boje za svoje otroke, ki jim jih hočejo ukrasti. Pričela se je borba, težka notranja borba, v kateri ima na zunaj uspehe — sila.

V naslednjem hočemo podati sliko dogodkov, ki so se razvijali v Črnem vrhu in okoliških vaseh, ravno zaradi slovenske knjige. Ni to osamljen primer, toda z ozikom na število aretacij in ostala nasilja, se nam zdi potrebno, da ga obširneje opišemo in pokažemo vsem pravi in resnični položaj posameznikov v zemlji, kjer vlada fašizem, isti fašizem, ki postaja danes čim dalje bolj ideal onih, ki vladajo in hočejo vladati. Našeti hočemo dogodke, kot so se kronološko razvijali:

13. septembra zvečer je bil Rojce Franc, star 29 let, doma iz Lomov, zaposlen v Črnovrški mlekarini in tam stanujoč, poklican k poštarju De Cilliu Ugoju, ki je tudi politični tajnik v Črnem vrhu. De Cillio Ugo je zahteval od Rojca, da mu prinese vse slovenske knjige, kar jih ima doma, na pošto. Ko je politični tajnik in poštar še dalje, a brezuspešno, skušal vplivati in pritiskati na Rojca, ga je pustil domov. Drugo jutro je prišel brigadir k Rojcu v mlekarino in ga povabil na kratak, par minuten razgovor v kasarno, od koder se pa Rjce ni vrnil. Istega dne ob 11 uri in pol zvečer je prišel domov v spremstvu karabinerjev in brigadirja. Zahtevali so od njega, da jim izrači knjige. Rojca je nato brigadir peljal na

»štalo«, kjer je brigadir sam privlekel izpod oboka dve knjigi. Kateri sta ti dve knjigi ni znano, vsekakor pa sta bili tiskani v Jugoslaviji in to jim je zadostovalo. Istočasno so naredili natančno hišno priskavo in so pri Rojcu pobrali vse slovenske knjige in sploh vse kar so dobili v stanovanju tiskarne (molitvenike, časopise, stare »Edinosti«, »Stražo«, »Naš čolnec« itd.). Rojce je bil včasih tudi knjigovez in je zato umljivo, da so marsikaj našli pri njem, kar ni bilo njegovega. Pobrali pa so vse, kar je bilo tiskarne in slovenskega pri hiši. Odnegli so tudi oni dve knjigi in odšli z Reicem nazaj v kasarno. Rojce je zjutraj, nič hudega sluteč, odšel v kasarno golorok v srcaji.

Zvečer, ko je prišel v spremstvu karabinerjev, da je prisostvoval hišni preiskavi, je bil tak, da ga ni bilo poznati.

Kljub mrzlim dnevem je bil ves moker od potu, da se je srcaja držala života, izmučen pa tako, da ni mogel niti govoriti. Ko ga je žena ugledala, je padla v nezavest. Po preiskavi, ki se je končala enkrat proti jutru, so odnesli vse knjige in odpeljali Rojca nazaj v kasarno.

14. septembra so aretirali Pivka Franca, krojača in posestnika doma iz Lomov, obenem pa so mu naredili natančno preiskavo, pri kateri so našli na veliko slovenskih knjig tako, da sta jih dva njegova vajuca odpeljala z vozom v Črni vrh. Oba vajuca Rudolfa Pavel, star 16 let iz Zadloga in Nagode Franca, star 18 let iz Predgrizja, sta bila nato pridržana do večera v karabinerski kasarni.

Nato pa so aretirali še: Rejca Antona, starega 23 let, doma iz Lomov, Rudolfa Karla, starega 25 let, posestnika iz Lomov, Tončiča Franca, starega 42 let, posestnika iz Lomov, Semrla Franca, starega 40 let, posestnika iz Lomov, Skvarčo Ivana, posestnika, Poženel Franciško, staro 48 let, vdovo in to ob sedmi uri zjutraj ter vse naenkrat. Kmalu pa so vse, razen Pivka, izpustili še isti večer. Vse aretirance so tekom dneva zasliševali vsakega zase, približno po eno uro. Zanimali so se pred vsem za slovenske knjige:

hoteli izsiliti od vsakega posebej priznanje, pri tem pa so razgrajali, žugali s pretepanjem in sploh zelo nesramno postopali.

Brigadir, ki je vodil te aretacije in zasliševanja je šele tri mesece v Črnem vrhu, je zverinski in zna slovensko. Starejše je zasliševal slovensko, mlajše pa italijansko. Časi!

15. septembra so odpeljali iz Črnega vrha Rejca in Pivka vkleinena skupaj s taksijem čez Sv. Lucijo v Videm.

17. septembra so aretirali ponovno Rudolfa Karla iz Lomov, obenem so mu naredili strogo preiskavo: ker niso dobili ničesar, so mu vzeli zemljevid, katerega je kupil v Gorici, istega dne so ga odpeljali v Črni vrh in nato 19. septembra v Videm.

18. septembra ponoči so pripeljali Pivka iz Vidma v Črni vrh. Naslednjega dne je prišel na svoj dom v spremstvu karabinerjev z brigadirjem in petimi detektivji. Pripeljali so se z dvema avtomobilima.

Aretacije in pretepanja nedolžnih fantova v Košani

Fašisti mažejo svoje grbe, da lahko zapirajo naše fante

Postojna, 24. novembra 1934. — (Agis). — V sredo ponoči je nekdo, sumi se da Italijani sami, spet z blatom pomazal fašistični grb, ki je v zidan v most med Sp. in Gor Košano. Ljudje so to že zjutra opazili, a še tekom dopoldneva so zvedeli v karabinerski kasarni. Tako sta bila aretirana Pupis Jože, po domače Dominkov in Martinčič Tone, po domače Smacov, ki sta se letos vrnili iz konfinacije. Ostali košanski fantje so se poskrili tako, da za enkrat niso mogli nadaljevati z aratacijami. Vsi fantje pa so izjavili, zlasti oni, ki so bili že nešetetokrat aretirani, nekateri izmed njih že večkrat prete-

peni tako in so se vrnili domov vsi okrvavljeni, da raje vse drugo pretrpijo, le aretirati in odvesti se ne pustijo več. Vse izivanje in nasilje je tudi v Košani doseglo višek. Ljudem že preseda brigadirjevo šikaniranje in skrajni čas je že, da tudi oblasti uvidijo, da s takim postopanjem ne bodo ničesar dosegle.

Brez dvoma so fašistični grb umazali Italijani sami zato, da dobijo spet povod za preganjanje naših ljudi. V Košani ni to prvi slučaj, da so podtaknili in obdolžili za to delo naše ljudi. Fašistični oblastniki ustvarjajo s tem sami odpor proti sebi.

DVA JUŽNOTIROLCA OSUĐENA OD SPECIJALNOG TRIBUNALA

Dvadesetog o. m. održana je pred Specijalnim tribunalom rasprava protiv dvojice Nijemaca iz Južnog Tirola. Optuženi su Rikard Meramer i Franz Wahaler da su 15. maja o. g. skinuli talijan-

sku zastavu sa kuće fašiste Saltuccia u Bozenu. Obojica su kažnjena sa po 3 godina robije i po 5 godina policijskog nadzora.

Pivk je bil tako izmučen in uničen, da si je lahko vsakdo kdor je imel priliko le videti ga, takoj ustvaril svoje mnenje o postopanju. Pokazal je knjige, ki jih je imel skrite v gozdu, vseh je bilo okrog dvajset. Dovolili so mu, da se je v prisotnosti javnih organov preoblekel. Nato so ga odpeljali. Na aretirancevo prošnjo so odprli radio in je tako odšel iz hiše ob godbi. Prosil je tudi, da ga za moment pustijo sredi vasi pred spomenikom padlih vojakov, kjer je malo nemo postal.

Tu mu je brigadir tudi nasvetoval, naj domačim pove za svoje dolžnike. Potem pa so ga odpeljali z avtom vkleinjenega na rokah in nogah.

18. septembra je brigadir ponovno poklical Poženela Dominika, starega 27 let iz Črnega vrha, ki je bil pred nekaj dnevi zaprt 24 ur, ga aretirali in ga takoj poslal v Videm. Istega dne so aretirali še Tončiča Franca, starega 44 let in Tončiča Josipa, starega 45 let iz Lomov in ju odpeljali v Videm.

21. septembra so aretirali Rudolfa Jakob, starega 30 let, iz Črnog vrha in ga poslali takoj v Videm.

22. septembra so nadaljevali z aretacijami in aretirali: Tominca Ivana, starega 17 let iz Lomov ter Rupnika Antona, starega 40 let iz Lomov. Istega dne so jih odpeljali v Videm, ne da bi naredili hišne preiskave. Odpeljali so vsakega posebej.

26. septembra so aretirali Lampeta Ivana, starega 56 let in ga odpeljali v Videm.

27. septembra jim je sledil Rudolf Maks, star 40 let, iz Cola nad Vipavo.

28. septembra so aretirali Lampeta Franca, starega 50 let iz Zadloga.

14. oktobra so izpustili iz zaporov Rudolfa Viktorja in Lampeta Franca.

14. oktobra so aretirali Plešnarja Ivana, starega 76 let iz Zadloga in ga odpeljali takoj v Videm.

V zadnjih dneh istega mesca so aretirali še Rejčevega brata Antona Rejca, starega 25 let, a so ga čez par dni spustili.

21. oktobra so prepeljali z železnice iz videmskih zaporov v koprsko Pivka Franca, Rejca Franca, Rudolfa Jakob, ter Tončiča Franca.

17. novembra so izpustili iz Kopa Tončiča Franca, iz Vidma pa Rupnika Antona. Istega dne so aretirali in napravili preiskavo pri Korencu Jakobu, staremu okoli 32 let, posestniku iz Hotederšice, stanujočem v Črnem vrhu. Po strogi preiskavi so ga aretirali in odpeljali v videmske zapore.

20. novembra so izpustili iz zaporov Tomčiča Jošta in Plešnarja Ivana iz Vidma.

Med tem časom sta bila aretirana toda dan aretacij nam točno ni znan, še brata Sajovic iz Vodic in Čuk Franca tudi iz Vodic, zato, ker so nosili obleke h Pivku iz Lomov, ki je bil kot je znano krojač in je kot zgleda eden glavnih obdolžencev med aretiranimi v Črnem vrhu. Istočasno z njimi so aretirali tudi Črnigola Franca, doma iz Podkrajja, zato ker je bil svoj čas zaposlen kot pomočnik pri Pivku.

Večina aretirancev je šla skozi videmske zapore ali pa je še v njih. Kaj se pravi prestajati ječo v videmskih zaporih, ve marsikdo od naših rojakov povedati. Ti zaporu so znani kot najslabši in z jetniki se ravna najstrožje ter jih niti koprski zaporu ne prekašajo.

Jetniki dobivajo hrano in sicer zelo slabo hrano, samo enkrat na dan.

Odeje nimajo skoro nič, tako da sedaj naravnost zmrzujejo. Nekatere aretirance so odvedli v zapore kar goloroke, brez jopiča naravnost od dela. Na zrak smejo samo po pol ure dnevno. Toda to ni nikak vrt ali dvorišče, kot ih sicer imajo po ječah, ampak je nekaj hodnik 3 m širok in do 12 m dolg. Po tem prostoru hodijo jetniki v krog. Vsa pisma, ki jih pišejo svojim ali svojim njim, gredo prej v Rim ali jih na kratkoma uničijo. To dejstvo nas sili k prepričanju, da bodo vse sodili v Rimu pred posebnim sodiščem. Kdaj bo to se še ne more ničesar domnevati, navadno se zavlečejo priprave za tak proces tudi nad leto dni. Tako bi prišlo pred izredno sodišče 12 ljudi, dočim so jih aretirali vsega skupaj 26, od katerih so nekateri takoj izpustili, dva z Vidmu, dva pa z Kopa.

Navedli smo te dogodke v kronološkem redu, tako kot so se v resnici vrstili. Hoteli smo s tem pokazati življenje enega okraja. Nad mesec je živelo vse ljudstvo v omenjenih krajih v strahu in še danes jim groze nova nasilja črnovrškega paše. Se vedno grozi, da jim odpelja enega ali drugega s hiše. Vse to morajo pretrpeti ti ljudje in to samo zato, ker so pripravljeni vztrajati z vso silo v odporu proti fašizmu.

Korzika, Istra i Mrak

I opet »Corriere istriano« sa svojim vlasnikom i direktorom Mrakom daje priliku da ga spomenemo. U jednom od prošlih brojeva donosa članak kurzivom pod naslovom »Corsica ed Istria« u kojem upoređuje talijanstvo i junaštvo istarskih voditelja sa korzikanskim. Spominje diskusiju u francuskom parlamentu 1871 u kojoj se raspravljalo o predlogu Korzikanca Santellija da se Korzika odvoji od Francuske. Prevdajamo jedan pasus iz tog članka Mraku u počast:

»Poslanik Galloni (Korzikanac): Nous sommes français avant tout (Mi smo najprije Francuzi).

Lijepa pasmina — Francuza, ili bolje Talijana, rekli bi mi.

Osim Gallonia (bel nome gallico! Lijepog li galskog imena!) govorili su protiv tog predloga i drugi korzikanski poslanici.

Kada bi mjesto Galloni stavili Mrak; mjesto Korzika Istra, a Francusku zamijenili Italijom, situacija bi bila ista poslije 65 godina.

A jadni Mrak, koji ismijehuje Korzikanca Gallonija ne vidi da je on u istom neprirodnom i smiješnom položaju i da bi na njegovo ime mogli staviti istu primjedu kao on na Gallonijevo.

Vječno zaboravljena Pula

»Corriere istriano« donosa jedan plačljivi članak nekog Giovannia Fontanivea u kojem se tuži kako se uvijek prelazi preko Pule kao da je ni nema. Doskora će se, naime, u Rimu održati izložba romanista talijanskih gradova. Tu će biti prikazani stari rimski spomenici u pojedinim gradovima. Ali u projektu te izložbe — nema Pule. Pisac tog članka se buni, jer da Trst, koji ima par neznatnih rimskih spomenika, ulazi u taj projekt, a Pula sa svojim amfiteatrom i ostalim spomenicima, i ovog puta je zaboravljena. U članku se doslovno veli:

»Barem ovog puta neka se nastoji upoznat ovaj vječno nepoznati grad, koji je dosada smatran i odbacivan kao najzadnja i najnevrjednija stvar ovoga svijeta. Siguran sam da tumačiti osjećaje svih građana Pule, koji će biti ponosni ako se Pula ukaže čast, koja joj pripada.

Da je Pula smatrana za najzadnju i najnevrjedniju stvar pod Italijom i da je potpuno upropaštena to znamo i to znadu i građani Pule. A ti građani bi bili mnogo ponosniji i sretniji da »Corriere« isposluje Puli nekadašnji život i nekadašnje obilje, nego što ih pita starim rimskim kamenjem.

U zadarskoj brijačnici ubiru porez na miliciju

Zadar, novembra. — Svaka mušterija koja dođe u brijačnicu, bude veoma radošno pozdravljena i dočekana učtivom opomenom: »Gospodine izvolite, vrlo rado ćemo vas poslužiti, pa ako hoćete i besplatno, samo molimo, prethodno platite doprinos u fond milicije«. — I ako obazrivom taktikom, kompliment polučuje svrhu, pošto došljaku drugo ne postaje već da mimo odredjene tarife plati još i ovu posebnu taksu. Isti namet plaćaju i svi manuelni radnici. Njihova nadnica iznosi 12 lira dnevno od kojih 4 moraju dati za takse.

IMA GNJILOGA U ZEMLJI — ISTRI

Disciplinske kazne u »fašiju«

Trst, novembra. — U zadnje vrijeme su na dnevnom redu izbacivanja iz fašija i razne disciplinske kazne. To znači da u fašističkim redovima nije sve onako kompaktno i idealno kao što to trubi fašistička štampa.

Evo nekoliko od tih »provvedimenti disciplinari«:

U Piranu je izbačen na neodređeno vrijeme student Dapretto Pompeo radi neshvaćanja fašizma. U Puli je za dva mjeseca suspendirano članstvo Raucha Egidiju radi nevršenja građanskih dužnosti i radi slabe volje za rad.

U Milijama je oduzeta iskaznica Franciscu Saitti, jer nije došao po iskaznicu i »time pokazao da nema fašističkog duha«. — Andrea Fiorot, Giacomo Milo, Pietro Frare, Dino Zaccaria, svi iz Milja, radi toga što nisu htjeli plaćati članarinu. — U Dutovljama je izbačen Leopold Sirk radi toga što je »slabo shvaćao svoju fašističku dužnost«.

U Tolminu je izbačen iz stranke Teofil Urban o ovom motivacijom: »Bio je kažnjavan za odvratne zločine.«

PREM JE DOBIL ULICE

Prej Rep — sedaj »via Mussolini«.

Prem, novembra 1934. — (Agis.) Naš novi učitelj, ki je prevzel ob enem tudi vodstvo občinske uprave, hoče našo vas spremeniti v mesto. O njegovih novih uredbah v cestnem in policijskem pravilniku, smo že poročali. Vendar pa nas je iznajdljivi Bellucci iznenadil še z novimi uredbami. Potem, ki gredo skozi vas, je dal vsaki svoje ime, in sicer: »Piazza Vittorio Emanuele III« je sredi vasi, mimo šole proti cerkvi peče »via Italia«, proti gradu »via Al castello«, dalje »Largo duca d' Aosta«, bivšemu Repu pa je da lime »via Mussolini«.

Riječka kvestura postavila zamku

za naše ljude, koji bježe preko granice

Rijeka, novembra 1934. Bijeda i teške političke prilike tjeraju naš narod iz Istre. Stavljaajući i život na kocku bježi u velikoj mjeri preko granice. Da spriječe bježanje preko granice i da takove, koji pokušaju bijeg kazne, dosjetile su se riječke talijanske vlasti jednoj varci.

Par izroda, koji su u službi riječke kvesture verbuje naše ljude, koji dodju u Rijeku, a za koje misle, da kane preko granice i ponude im se za sprovodnike. Jasno, da ti agenti-izrodi garantiraju našem čovjeku siguran prelaz granice uz masnu naplatu. — Ti agenti vode svoje žrtve krivudajući ulicama do u blizinu jednog zida ispod Zameta. Tu im kažu neka preskoče zid i da će biti u Jugoslaviji. Sigurno da će ga preko zida dočekati jugoslavenski agenti. I zblija — čim je čovjek preskočio zid stvore se kraj njega dva čovjeka u civilu, koji ga oslove našim jezikom i predstave

kao jugoslavenski agenti. Najprije ga kuraže, da se ne treba više bojati Talijana, jer da se nalaze na sigurnom u Jugoslaviji, a onda prelaze na ispitivanje. — Pitaju ga zašto bježi iz Italije, da li je što učinio protiv Talijana, kako je u Italiji, da li je tamo mizerija, kako fašisti i sl. Zatim ga vode na komesarijat, jasno opet drugim putem i najednom se jedan čovjek nadije na — riječkoj kvesturi. — Posljedice: Čovjek dobiva radi pokušaja bijega preko granice nekoliko mjeseci zatvora, a ako se »jugoslavenskim« agentima odviše iskreno ispovjedio, nije mu dosta ni godina dana zatvora.

Iz toga može biti čitaocima »Istre« jasno zašto je rubrika riječke »Vedette« o osudjenima radi pokušaja bijega preko granice uvijek puna.

Jedan od agenata — provokatora je ovdje na Rijeci dobro poznat. — (Sag.)

AFERA SA ŠVERCOM KAVE IZ RIJEČKE SLOBODNE ZONE

Podestá iz Podgrada Prelazzi i kapetan i marešjalo finansijske straže švercuju na veliko

Golac, novembra 1934. Svima, pa i onima koji ne poznaju naše krajeve, znadu da su ovi naši krajevi vrlo siromašni, a i od prirode bogato nagrađeni kamenjem. Radi toga razloga mi ne možemo da na ovoj kršovitaj našoj Čičariji proživimo, a da ne idemo kroz ljetu u druge krajeve potražiti rada.

Ali nama je onemogućeno da idemo tražiti posla drugamo, jer nam ovdašnji vlastodržci ne daju da se nikada maknemo, a kako čovjek treba da ipak živi naš se narod, a i narod iz naših okolišnih sela, dao na švercanje kave i šećera iz Riječke slobodne zone, samo da si zaradi za koru hljeba.

Sa ovim švercom ne samo da se bavi i prehranjuje samo naš narod, nego za ovim su poslom posegli i oni kojima je u dužnosti da ga sprečavaju.

U taj je posao bio upleten i marešjalo od finance u Podgradu, a s njim svi ostali finansijski stražari kojih je bilo 12, a također bio je s njima u vezi i jedan kapetan od finance iz Trsta.

Ovaj je sa automobilom došao svake noći iz Trsta u naše krajeve i pokupio po deset kvintala kave, koju je vozio u unutrašnjost svojim prijateljima trgovcima.

Da vam malo bolje razjasnimo cijeli ovaj slučaj opisać ćemo vam još nekoje stvari. Naime, ovaj je g. marešjalo pogodio kod nekih svojih prijatelja u Rijeci kafu po 7 lira kilogram, a dao je jednu liru po svakom kilogramu onome koji ju je donesao k njemu, a on i ovaj kapetan prodavali su je po 13 lira kilogram.

ŠIKANIRANJE JUGOSLAVENSKIH MLJEKARA U ZADRU

Snabdijevanje Zadra konzerviranim mlijekom i jajima

Zadar, novembra. — Općinsko upraviteljstvo poduzelo je energične mjere protivu stanovnika jugoslavenske narodnosti iz pogranične zone, navlastito mljekara.

Kao što smo već iznijeli, jugoslovensko je stanovništvo odlučilo, da što manje odlazi u Zadar. Da bi ipak moglo unovčiti svoje poljoprivredne produkte, nastoji se organizirati u zadrugama, osobito mljekari, koji su dosadašnjom praksom bili izloženi velikim troškovima, trudu i svim mogućim nepogodnostima, tako da su od mlijeka imali smiješno minimalne koristi a vrlo često i štete. Ovim se je našla pogodjena zadarska općina, zato što je tim osjetno pala plaćarinska taksa i prihod trgovaca. Sa ovih uzroka, općina je strogo zabranila svaku zadrugarsku prodaju mlijeka, već zahtijeva, da svaka mljekarica donosi svoje mlijeko kao što je to bilo i ranije. Dosada doneseno mlijeko iz zadruga jednostavno je bilo zaplijenjeno i poklonjeno zadarskoj javnoj dobrotvornosti; drugom prilikom, osjetno

oglobljeno, te se prijeti i zatvorom. Općina svoj postupak motivira time, da neće dozvoliti nikakovu kupoprodaju ni trgovinu, pa ni mlijeka. Tamo gdje nikako ne može naći uzroka da zaplijeni mlijeko, jednostavno zabranjuje prodaju i čini da ga se povraća natrag.

Uporedo sa ovim postupkom radi opskrbe stanovništva, sa posebnim parobrodom dovezene su iz Ancone velike količine kondenziranog mlijeka i uledjenih jaja, ali to nije htio nitko trošiti, pošto nije sadržavalo prirodnih hranljivih sastojaka, nešto je zaudaralo i bilo pokvareno, i što je najvažnije, znatno skuplje nego mlijeko i jaja, što se je do tada trošilo.

Izgleda da općina ne namjerava popustiti u svojoj odluci. Čujemo međutim, da jugoslovenski zadrugari namjeravaju nabaviti aparate za proizvodnju maslaca i sira. Ako se to ostvari izbjeći će se šikanacijama zadarske općine i njezinog nekorektnog postupka prema siromašnim ljudima.

(»Narodna Tribuna« — Šibenik)

NOVI NAČELNIK U LABINU

NIJEDAN LABINJAN NEĆE DA SE PRIHVATI NAČELNIČKOG MJESTA

Conte Lazzarini dao ostavku na mjesto potprefekta u Puli

Labin, novembra 1934. — Kako u susjednim općinama, tako smo i mi nesretni sa našim načelnicima. — Ovih je dana naš načelnik dao ostavku. Trebalo je potražiti drugoga. U čitavom Labinu nije se našlo čovjeka koji bi se prihvatio te časti. Neke, koji bi došli u obzir nisu ni pitali, jer nisu pouzdani fašizmu, a oni koji su pouzdani nisu htjeli, jer su valjda odviše dobri bili upućeni u stanje općinske blagajne. Ali načelnika je trebalo pošto poto naći. Kad ga nema u Labinu treba ga potražiti među pouzdanima u okolici. Ovako tražeći nabasali su i u Sv. Nedelju. Stanovnici Sv. Nedelje su se jednog dana začudili kad su predstavnici labinskih vlasti došli onamo i

sa muzikom otpratili budućeg labinskog načelnika Frizolini-a Giuseppa, propalog bogataša, veleposjednika, ulizicu i čovjeka bez zanimanja, inače zvanog prije Načinović Josipa, koji je jedva čekao, da mu se da kakva čast. Mi ćemo, da vidimo na kom polju će nam pokazati svoje sposobnosti taj naš »Frizolini« za svoga načelnikovanja.

Doznajemo, da je naš zemljak conte Lazzarini dao ostavku na mjestu potprefekta (sottoprefetto) u Puli. Taj naš zemljak je postao slavan sa svojom uzrečicom, koju je bio izlanuo jednom zgodom kod utjerivanja taksa, a koja glasi: »Dok ima zavjesa (koltrina) na prozorima, nema bijede«

ODMEV MARSEJSKE TRAGEDIJE V JULIJSKI KRAJINI

Fašistično veselje.

Gorica, novembra 1934. (Agis.) Grozna marsejska tragedija je hudo zadela tuda naše ljudstvo. Bol pa je tem huiša, ker jo moramo skrivati pred našimi birci, ki hočejo to izrabljati in nas ob vsakem koraku zasledujejo. Ljudstvo se je zatopilo samo vase in s težavo prenaša pritajeno posmehovanje. Ta zločin ni obsojalo samo naše ljudstvo, ampak tudi vsi pošteni Italijani, ki ne mislijo s fašizmom. V tej nesreči, ki je zadela pred vsem Jugoslavijo, so razni fašistički prvaki in sovražniki vsega, kar je slovanskega, pokazali svoje pravo lice. Tako smo zvedeli, da je znani briški zdravnik D'Ottone, ko je dobil uradno obavestilo o sramnem umoru, neprevidno izrazil svoje nepopisno zadovoljstvo in veselje. Bil je uradno obaveščen, da mora izobesiti zastavo na pol droga in to je tudi takoj storil ter rekel:

»Metteremo fuori la bandiera sì, ma scriveremo su, che siamo contentissimi. Eia, eia, alala!«

(Da, izobesili bomo zastavo, toda pisali bomo tja (v Jugoslavijo), da smo zelo zadovoljni!) Med našim ljudstvom je ta mož razvpiť brutalnež, na to njegovo izjavo pa so se zgražali tudi Italijani sami.

ODTOK ZLATA IZ ITALIJE

Tudi v teku meseca novembra se odtok zlata iz Italije še ni ustavil. V prvih dveh trećinah tega meseca je morala Italijanska banka oddati še za 99.5 milijona lir zlata, tako da se je zlati zaklad skrčil na 6017.4 milijona lir: devizne rezerve pa so se skrčile za 1.6 na 27.0 milijona lir tako da je zračal skupni odtok zlata in deviz nekaj nad 100 milijonov lir. O odtoku zlata iz Italije je nedavno objavila »Frankfurter Zeitung« zanimivo razpravo, iz katere posnemamo naslednje zanimive podatke o gibanju zlatih in deviznih rezerv Italijanske banke ter o gibanju pasivnosti trgovinske bilance (v milijonih lir):

	zlate in dev. rez.	deficit trg. bilanc
konec 1928	11.071	7314
konec 1929	10.341	6429
konec 1930	9.624	5227
konec 1931	7.797	1434
konec 1932	7.144	1446
konec 1933	7.397	1432
20. nov. 1934	6.044	nad 2000

Zlate in devizne rezerve italijanske banke so pričele nazadovati že pred nastopom svetovne gospodarske krize. Popušćanje opažamo vse do leta 1933., ko vidimo malenkostno zboljšanje. To zboljšanje je posledica oddaje zlata od strani italijanskih državljanov. Ta dotok zlata od italijanskih državljanov pa je bil veći, nego je znašalo povećanje podlage pri Italijanski banki v tem letu, ko je dobila Italijanska banka od italijanskih državljanov za 597 milijonov lir zlata. Dočim je znašalo povećanje zlatih u deviznih rezerv le 253 milijonov (tudi že v letu 1932. je italijanska banka prešla od italijanskih državljanov za 181 milijonov lir zlata).

ŠETNJA PREFEKTOVE ŽENE KROZ ISTRU

Propaganda za »Italiu Redentu«

Pula, novembra. »Italia Redenta« je u Puli u zadnje vrijeme vrlo aktivna. Imaju namjeru da daruju oko 3.000 djece po selima. Pretsjednica, žena prefekta Cimoroni, vodi uzglavnom tu akciju potpomognuta od svoga muža.

U zadnje vrijeme su zaredale šetnje prefektovice po istarskim selima. Inspicirajući »Italiu Redente«, drži govore i dijeli darove. — Tako je 15. i 16. o. mj. obašla azile u zapadnoj Istri. Desetak dana kasnije je otišla u Labin. Ujedno je posjetila Krapanj, Svetu Nedilju i još neka mjesta. Vlasti sile pućanstvo da dočekuje gospodju Cimoroni, a u školama se vrše prigodom njezine posjete školske svečanosti.

Ta prefektova putuje autom i dijeli darove, ali se boji da će napokon naš narod platiti skupo i te darove i te šetnje gospodje Cimoroni, kao što se to do sada uvijek događalo.

ANTITALIJANSKE DEMONSTRACIJE NA KRPU

4 o. mj. održan je na Krpu protestni zbor protiv postupka fašizma sa grčkim narodom na Dodekanezu, i protiv talijanskih intriga u Albaniji. Usprkos strogih policijskih mjera, masa je probila policijski kordon i pokušala da napadne talijanski konzulat, sjedište fašija i talijansku školu. Policija je morala pozvati u pomoć vojsku i tek kada je policija i vojska upotrijebila oružje, masa je mogla da bude svladana. Neposredni povod tih demonstracija je bio postupak talijanskog konzula Zanotti-Bianco, koji je htio potkupiti jedan grčki list. Čim se to saznalo, masa se podigla i u ogorčenju protestirala za sve ono zlo, koje joj dolazi od fašističke Italije.

MRAC, PRETSJEDNIK KOMITETA ZA TURIZAM

Pula, novembra. Ministarskim dekretom od 11. o. mj. imenovan je comm. on. Giovanni Maracchi pretsjedomnikom Pokrajinskog komiteta za turizam u krilu Pokrajinskog savjeta za korporativnu ekonomiju.

Osim njega su u taj komitet ušla i druga lica, medju kojima i komesar puljske općine

Viteštvo v fašističnem sportu

Angleški časopisi o fašistični mladini — Pretepanja na ringu

Pred nedavnim časom se je vršila med Anglijo in Italijo v Londonu nogometna tekma za prvenstvo sveta. Zmagala je Anglija s 3:2. Nismo nikoli sportni poročevalci, vendar pa se nam zdi vredno, da tudi mi omenimo to tekmo vsaj mimogrede, saj je ves angleški in tudi svetovni tisk z ogorčenjem pisal vedenju v italijanskih igralcev. Naj omenimo tu le eno dejstvo, da je namreč po par minutah igre padel angleški najboljši igralec z zlomljeno nogo. Kmalu nato so morali odnesti z igrišča še par drugih angleških igralcev. Domači

angleški časopisi so pisali, da sploh ne žele nikoli več videti italijanskih igralcev na svojih igriščih.

Nekaj manjšega z ozirom na krog javnosti se je vršilo dne 25. novembra t. l. v Trstu. V prosti rokoborbi sta nastopila pred navbito polnim teatrom »Rossetti« Calza in Dernaldi (najnižja vstopnina je bila 5 lir). Sportna tovarna, ki si je prej nista bila v bogve kako prijateljskem razmerju, sta si tu skočila o lase. Iz v začetku še nekaj spodobne igre, se je razvil kmalu pravi pretep. Protivnika nista poznala nika-ke mere več. Trgala sta si lase tiščala za vrat, suvala v oči, brčala v vse dele telesa. Končno je eden po krepkem sunku z glavo ob podlegel. Drugi junak in del publike ga še tu nista pustila pri miru. Policija je komaj napravila mir in priti je morala »Guardia medica«.

Ta dva sportna dogodka nam nudita dovolj jasno sliko, kako se zna obnašati fašistični sport zunaj domovine in v domovini. Sport se goji danes kot posebna panoga z visoko vrednostjo ne le telesno zdravje, ampak tudi duševno vzgojo, za vzgojo poštrevnosti in se izraža posebno v dostojnem obnašanju. V faš. Italiji pa se razvija to baš v nasprotno smer, kar je popolnoma razumljiva posledica faš. vzgoje. Vse stremi le za tem, da v tekmovalstvu prekosi drugega, neglede na način, kako to doseže. Vse se skuša približati — duceju v vseh »krepostih«, ki so potrebne za fašista. Naj tu omenimo mimogrede še mnenje nekega angleškega časopisa, ki je pred dnevi napisal, da se Neron znan tiran iz rimskih časov in simbol nasilja po vsem tem, kar danes uganja Mussolini, lahko skrje pred njim (namač pred Mussolinijem!) (Agis)

STIPENDIJE ZA TALIJANSKE MLADIČE IZ DALMACIJE IZ »FONDAZIONE DUCA DELLE PUGLIE«

Zadar, novembra. — Raspisan je natječaj za stipendije iz »Fondazione Duca delle Puglie« za talijanske mladiče iz Dalmacije. Stipendisti ne moraju da stanuju u Zadru, već je glavno da su iz Dalmacije i da se osjećaju ili izjave Talijanima. Dobivaju stipendiju za godinu dana i moraju pohajati Mussolinijevo Jadransko sveučilište u Bari (Università Adriatica Benito Mussolini) ili Eksportnu akademiju u Bari.

Ide se za tim da se tom stipendijom privuku u Bari i oni mladići koji žive u Dalmaciji, a nisu talijanski državljani.

173.000 FAŠISTA U INOSTRANSTVU
Generalna direkcija Talijana u inostranstvu objavila je knjigu o Talijanima u inostranstvu, koji su učlanjeni u fašističku stranku.

U inostranstvu ima: 74 Talijanska doma (fašistička): 460 fašija. 269 fašističkih sekcia, 220 ženskih fašija. Ukupno članova 173.000, a od toga 11.785 ženskih.

FAŠISTIČKA KOLONIJA NA UČKI
Opatica, novembra. — Ovih dana je održana na Učki fašistička svečanost. U prisutnosti prefekta Turbaccia i fašističkog sekretara počelo se planiranjem terena za fašistički dom na Učki. U taj dom bi imalo da stane 200 avangardista, koji bi ovdje logorovali.

ČETIRI GODINE ROBIJE ZA ANTIFAŠISTIČKU PROPAGANDU

17. o. mj. je osuđen i Pietro Bortolon iz Salbria, koji je optužen da je pripadao zabranjenim organizacijama i da je vršio antifašističku propagandu. Osuđen je na 4 godine roblje.

VIJESTI IZ JUŽNE AMERIKE

MAŠA ZADUŠNICA ZA BAZOVIŠKE ŽRTVE V BUENOS AIRESU

V paternalski cerkvi u Buenos Airesu je darovao pret. nedjeljo čast g. izseljenski župnik Josip Kastelic, na pobudo Izseljenskoga društva »Tabor«, mašo zadušnico za one, ki so padli v Bazovici. Precejšnje število naših rojakov iz vseh krajev mesta je prisostvovalo sv. maši, pri kateri je pel ojačen cerkveni zbor, ter se tako oddolžilo spominu Bidovca in tovarišev.

DVIJE NESREČE
U Rosariu je nastradalo Jožef Čuka iz Črneg vrha kod Idrije. U tvornici mu je stroj otrgnuo lijevu ruku, i zadobio je i teške povrede po cijelom tijelu.

Lepolda Menarta, rodom iz Godoviča, našli su mrtvoga na željezničkoj pruzi kod Rosaria. Željeznica ga je izmrcvarila. Ne zna se kako je došlo do te nesreće.

ITALIJANSKA UNIVERZA, FAŠISTIČNA KASARNA!

KAKO SO OTPRILI NOVO AKADEMSKO LETO NA TRGOVSKI UNIVERZI V TRSTU

»Atmosfera je bolj politična in vojaška, kakor znanstvena«

Trst, 20. novembra 1934. (Agis). — V zadnjem času se opaža neko novo vsestranko »prebujanje« v talijanskem fašizmu. Od največjih manevrov italijanske vojske na Apeninih, kjer je Mussolini govoril v cesarski pozi s tanka, pa do danes, fašistična vlada s pospešeno silo deluje samo na militarističnem polju. Pred nekaj meseci so ustanovili »Ispettorato pre- e post-militare«, ki že ima in bo imel še večji vpliv v vsem javnem (civilnem) italijanskem življenju. Prisilno uniformirani učitelji, dojenčki s fašistično »tessero«, »Figli della Lupa« vse to jasno priča, kako Italija vedno hitreje plava po militarističnih vodah. Do kake meje, oz. kako daleč je prišel ta militaristični duh, nam nazorno kaže sledeče poročilo o otvoritvi akademskega leta, na znani tržaški visoki šoli »Rivoltella«.

Otvoritvena ceremonija je bila popolnoma drugačnja kakor druga leta. Vse se je izvršilo »con rito militare e fascista«. Tega dne (18. t. m.) je bila zjutraj maša na dvorišču univerze za padle v vojni in »revoluciji«. Imel jo je kaplan univerzitetke kohorte. Odveč je pisati, da so prisostvovali vsi profesorji in akademiki, pripomniti pa moramo, da so stali v postrojenih vojaških formacijah in fašističnih uniformah. Zelo značilno je, da so prisostvovali tudi najvišje vojaške oblasti z različni oddelki vojaštva (pešadija, topništvo, karabinerji itd.) in še celo vojaška godba. Rektor je prisotnim držal nagovor, iz katerega posnemamo pomembne odstavke:

Atmosfera v kateri je Italija, je bolj politična in vojaška kakor znanstvena.

Omenil je, da poteče letos 10 let od kar je fašistična vlada povišala ta trg. Institut na stopnjo univerze. Vsi profesorji in asistenti so bili že lani vpisani v fašistično stranko ali v njene šolske odseke. Dalje je govoril samo o »milizi univerzitari«, kdaj se je ustanovila, kako številna je ter njeno podrobno zgodovino. Opisal je njene vojaške vaje in druge vojaške zadeve, kot kakšen pravi vojaški poveljnik.

Končal je z željo, da bo Trst dragocena točka za skok naprej (kam?), za kar so že vsi pripravljeni.

Za njim je govoril predsednik GUF (univerzitetke fašistične organizacije).

Omenjena ustanova ima tudi univerzitetko kohorto »Francesco Rismondo«, s 400 vojščaki (namreč akademiki).

Omenil je tudi sportno udejstvovanje te organizacije in njene uspehe v Italiji in inozemstvu.

Po teh govorih se je izvršila ceremonija ustanovitve šole za rezervne častnike na omenjeni šoli (scuola allievi ufficiali), ki jo bo vodil gen. Zinales. V svojem otvoritvenem govoru je seveda govoril le o vojaških zadevah, o državljani-vojaku, ki ga je ustvarila fašistična država in ki ga bo še spopolnila.

Vojna mora zanimati vso nacijo, vse državljane, vsa sredstva morajo biti v njeni službi. »Vojaška izobrazba je sinteza življenja države. Njena literarna, umetnostna, znanstvena in gospodarska kapaciteta je ures velike važnosti, ampak pomeni pred drugimi državami mnogo bolj le vojaška izobrazba«. Zato je fašistična država izdala zakon, da so funkcije državljana neločljive od vojaške v njej. Fašistična Italija je torej uresničenje machiavellističnega pojma države, h kateremu so stremeli veliki možje v prejšnjih stoletjih. Razložil je 3 faze vojaške vzgoje, ki obsegajo v resnici celotno civilno življenje italijanskega državljana: balilla in avangardisti, prava vojaščina (vojaški rok) ter še povojaška vzgoja.

Človek bi mislil, da je to poročilo iz kake prave vojašnice, a na žalost je z tržaške »Rivoltelle«. Rektor je govoril kot kak general svojemu vojaštvu. Skoro nič ni omenjal trgovine, o znanstvu, o šoli. Vsi govori spadajo po svoji vsebini popolnoma v kako vojašnico in ne na univerzo. Fašistična Italija si je v svesti tega, ker ji ni za šolo kot tako, ampak da vzgoji kader častnikov. Tedaj za rezervne oficirje na tržaški vls. trgovski šoli nam to jasno kaže.

ETNIČKO JEDINSTVO JULJSKE KRAJINE

»Treba da ratnici povedu akcijo kolonizacijek«

Urednik »Arhiva za Južni Tirol« (Archivio per l'Alto Adige) i sekretar Instituta za proučavanje Južnog Tirola Paolo Drigo izdal je jednu imperijalističku knjigu o talijanskim granicama, pod naslovom »Claustra Provinciae«. Taj poznavalac Južnog Tirola traži sigurnost talijanskih granica na taj način što bi švicarski kantoni Ticino i Grigioni (u kojem ima Ladina) pripali Italiji; južni Tirol bi morao da postane potpuno italijaniziran, Julijska Krajina takodjer, talijanska granica bi se morala protezati preko Dinarskih planina do Ohrida. Austrija i Albanija bi morale da budu pod uticajem Italije kao neka avangarda talijanske sigurnosti i ekspanzije na istok.

Toj knjizi je napisao predgovor Giorgio del Vecchio, sastavljač raznih irendentističkih soneta o Splitu, Dalmaciji, Korzici itd.

Drigo priznaje da italijanizacija u Južnom Tirolu ne uspeva. Kaže da su Talijani tamo samo privremeno po dužnosti službe (učitelji, činovnici itd.) i da je uspjelo do sada naseliti na taj način u Južni Tirol tek 30 posto tih »nesigurnih« Talijana. Jedinu sigurnu italijanizacija da bi se postigla naseljavanjem seljaka, ali da to ide vrlo teško.

Trščanski »Il Piccolo della Sera« od 14 o. mj. prikazuje na uvod-

nom mjestu tu knjigu i uspoređuje stanje u Julijskoj Krajini. Priznajući, sa Driegom, da brojčana jačina od 30 posto Talijana u Južnom Tirolu nema toliko stvarne nacionalne snage obzirom na nestalni karakter tog naseljavanja, nastavlja o Julijskoj Krajini, pa kaže, između ostalog:

»Nameće nam se uporedba sa drugorodnim zonama Julijske Krajine, gdje je u mnogome situacija slična kao u Južnom Tirolu. Nove generacije, pod uticajem škole i vezane za režim rastu drukčije nego stare generacije.

Ali jednom poljodjeljskom kolonizacijom — imigracijom čistih nacionalnih skupina, koje bi razbile etničku cjelinu nekih zona, kao što je to u Južnom Tirolu, nije se ni pokušalo.

Iako su fizički uvjeti ovdje drukčiji nego u Južnom Tirolu, ipak ima i ovdje plodnih krajeva, a slabo naseljenih, gdje bi trebalo da bivši ratnici počnu sa akcijom kolonizacije, jer su oni i do sada stekli velikih zasluga na polju materijalnog i duhovnog poboljšanja naroda.

Nadalje »Il Piccolo della Sera« zaključuje sa Del Vecchijem da treba upoznati te probleme i razvijati u narodu »graničnu svijest« (coscienza del confine) i tako raditi na sigurnosti i ekspanziji talijanskog naroda.

U ITALIJI IMA 430.000 JUGOSLOVENA

priznaje »Volonta d'Italia«

To priznanje nije, dakako, taj organ talijanskih ratnih dobrovoljaca i društava »Azzuri di Dalmazia« ovako jasno napisao, već je u jednom članku nehotice to priznao.

Volonta d'Italia« od 30. septembra o. g. donša jedan članak u kojem donša broj narodnih manjina u pojedinim evropskim državama. Pod naslovom: »Le minoranze nazionali negli Stati europei« (Narodne manjine u evropskim državama) i pod naslovom: Italija je najhomogenija, priznaje da u Italiji govori srpsko-hrvatski i slovenski i posto stanovništva, a pol posto njemački. Time hoće »Volonta d'Italia« dokazati da u Italiji skoro ni nema narodnih manjina.

Skoro dva mjeseca kasnije donša službena »Gazzetta Ufficiale« u broju 273 od 21. novembra statistički prikaz talijanskog stanovništva. Po tom službenom prikazu ima Italija 43.073.000 stanovnika. Ako sada imamo na umu da čak i »Volonta d'Italia« priznaje (nehotice) da od toga otpada i posto na Slavene, imamo po jednostavnom računu danas u Italiji 430.370 Slavena i 215.850 Nijemaca.

Još je »Volonta d'Italia« zaboravila da prizna kako taj »neznačaj« i postotak Slavena živi u kompaktnoj masi na granici Italije i da ih zapravo ima preko 1 i pol posto, što argumentaciji članka o nacionalnoj homogenosti Italije ne bi ništa škodilo.

Bombe u Zadru eksplodiraju na ulici

Zadar, novembra. — Usred bijelog dana posred Zadra, jedna grupica od petero djece naišla je na jednu gvozdenu loptu, koja za njih nije predstavljala nikakvu životu opasnost. Igrajući se tako i kotrljajući tu gvozdenu loptu, iznenada eksplodira i upravo strahovito izrani svo petero djece. Djeca su bila

upućena u zadarsku bolnicu, gdje im je odmah ukazana pomoć. Da li je koje dijete nastradalo životom, nismo mogli provjeriti. Znalimo ipak ovaj slučaj radi one nejahe dječice, koja su eto na svojim životima iskusili onu poznatu izreku: »Ko se mača laća, od mača i gine«.

Mate Balota:

DINAMIT

Na pećinah dan za danom čuati po cile dane čekati na stazi i smiron jeno oko na moru imati a s drugin gledati da ki te ne upazi.

to naš život je, brižan ka nijedan, ko riba dojde je kruha i vina, a ko ne dojde, svaki jadan i poredan se doma škulja, a puni šepi mina. U strahu mine hitamo, u sumnji ribu vadimo,

da nidan je ne vidi, spravljamo u vriče, i dokle prsa moru, pod vodu ronimo, na svaken koraku čekamo nesriče.

I veseli smo još, da imamo dvi ruke i za mine i za branje ribe, i za drugo delo i za dane žuke, zaš mladost prolazi, ustaju potribe.

Desna ruka naša svaki dan riskira, najkraće štapine triba za bolpne, dinamit u ruki lako eksplodira, tad ruka je pošla i pržun ne gine.

I svejeno nas je više svako lito, mižerija veća, a more nas zove, riba se laskila, ona nan je mito za nju smo pripravn i kaštige nove.

(»Napredak«)

GLASOVI ŠTAMPE

Misli ob kongresu evrop. narodnosti

Ob začetku septembra se je vršil v Bernu (Švici) pod predstvom dr. Josipa Wilfana X. kongres evropskih narodnosti. Kongres je kazal tokrat vse znake šibkosti in starosti. Predvsem se je močno občutil vpliv izpremenjenega stališča Nemčije napram vprašanju narodnih manjšin. Od kongresa so izostali tudi zastopniki Židov, ki so imeli doslej v krogu manjšinarjev precejšnje besede. Zastopanih je bilo 30 manjšinskih skupin, od teh pa je bila skoro polovica nemških manjšin iz raznih evropskih držav.

V neprijetno zagato je spravil zborovalce predvsem predlog za raztegnitev obveznosti glede narodnih manjšin na vse države, ki ga je Poljska namerala predložiti Društvu narodov. Kongres je sicer tudi tokrat izjavil, da je v principu »za dosego nacionalne kulturne svobode sleherne narodnostne skupine v sleherni državi« in da vidi »le v uresničenju tega načela možnost za mirno sožitje raznih narodov v okviru evropskih držav«, vendar pa je bil proti poljskemu predlogu, ne morda radi tega, ker je bil v prvi vrsti naperjen proti Rusiji, kolikor bolj radi tega, ker je bila nevarnost, da bi Poljska odklonila za bodočnost zanjo veljavne obveznosti, ako bi Društvo narodov njen predlog zavrnilo. Raztegnitev obveznosti na vse države sveta pa je smatral kongres za nemogočo, češ, da se ne more isto načelo uporabljati napram ameriškim, afriškim in avstralskim narodnostim kakor napram evropskim.

Poleg omenjene vodene in splošne resolucije o zaščiti narodnih manjšin, ki ni prinesla nič novega, je kongres tudi letos sprejel posebno resolucijo za pomoč gladojočim v Rusiji. Ne glede na dejstvo, da so statistični podatki, ki jih navaja resolucija, očitno pretirani, kajti sicer bi bila Rusija »po vsakoletni izgubi milijonov in milijonov ljudi« samo radi lakote kljub velikemu številu prebivalcev in izredni plodovitosti kaj kmalu docela izčrpana, moramo po zanimanju, ki ga kaže kongres evropskih narodnosti za ta problem, sklepati, da si lakota izbira s posebnim veseljem pripadnike raznih manjšin. Te izbrane žrtve lakote pa morajo biti sve tudi zelo »verne«, kakor nas je učila razstava »Pro Deo«, ki smo jo imeli pred kratkim v Ljubljani. — L. Č.

(»Misel in delo«)

DRUŠTVO »TABOR« V LJUBLJANI

Mladinski oder društva »Tabor« bo nastopil v nedeljo, dne 2. decembra t. l. ob 11 uri dopoldne v dvorani Delavske zbornice z mladinsko spevoigro v treh dejanjih »Punčke žive«.

Igra je res ljubka. Pridite, ne bo vam žal. Mamice, privedite svojo drago deco. Vstopnina neznatna.

U FOND »ISTRE«

N. N. — Sušak din 30.—
U prošlom broju objavljeno din 34.810.60

Ukupno din 34.840.60

PRIKAZI NAŠEGA KALENDARAR

»Penzioner«, glasilo državnih i samoupravnih penzionera donosa 25 o. mj. iz pera svoga urednika ovaj prikaz:

Rijetko lijepa knjiga — tobože »kalendrar«.

Izšla je netom u izdanju Konzorcija uglednog zagrebačkog emigrantskog lista »Istra«. Čedni naslov knjige glasi: »Jadranski kalendar 1935«. Zaprema 244 stranice, a kad tamo, kalendar-ski dio stao na šest str. sprijeda, a oglasni na dvanaest str. otraga. Sve je drugo krasan almanah s više od 60 originalnih slika, na čelu im u crnom okviri, »Viteški Kralj Aleksandar I. Ujedinitelj«.

Odabrana štiva čitatelja upravo zapanjuje. Pa kad znamo i vidimo, kako današnja naša književnost — uz časne iznimke — nije vjerna tumačica svoje-ga vremena i da u njoj manjka ona trojka, koja treba da ju ukrašuje: dobrota, istinitost i ljepota, onda se tek moramo diviti ovoj najnovijoj publikaciji, koja je i poučno dobra, zanimivo istinita, zabavno lijepa.

Bratski složena sva tri su plemena države zastupana u ovoj krasnoj narodnoj knjizi, u kojoj će čitatelji naći zvučna imena jugoslavenske književnosti s dragocjenim prilozima trajne literarne vrijednosti: više od 50 autora sa 76 raznih štiva. Spominjem samo dičnog pjesnika Rikarda Katalinića-Jeretova (ganutljiva crtica »Moja posljednja posjeta kod Dra M. Laginje« i nekoliko tankočutnih pjesmica); revnog pisca Viktora Car-Emina (vrlo zanimljivi kulturno-socijalni doživljaji); učenog i neumornog istraživača književnih naših starina Mirka Breyera (majstorski prikaz »Iz stare hrvatske književnosti u Istri«: čuvstvenog pjesnika i odličnog književnika Ante Dukića (»Zagreb i Istra, dva poštutela lista«, poletno predočena uspomena na istarskog biskupa J. Dobrila i koralnog vikara na Krku Matiju Oršića, koji su se značajnim pismima obratili na tadanjeg urednika »Vijenca«, na znamenitog pjesnika, filozofa, estetičara i kritičara Dra Franju Markovića).

Morao bih ispisati čitav broj ovoga glasila, da nastavim samo nabranjem pisaca i njihovih radnja u ovom »kalendraru«, zapravo, rizični dirljive poezije i odabrane proze. A pošto je to nemoguće, vršim samo kroničarsku dužnost, upozorjujuć javnost na ovo znamenito djelo, koje je i po svojoj opremi po Jugoslovenskoj štampi te po vrlo bogatom i originalnom sadržaju vrijedno, da ga svaki ljubitelj lijepe knjige odmah naruči, tim više, što mu je cijena baš tako smiješno neznatna, kako je duševna izradba neočekivano znatna.

Djelo stoji naime — ciglih, nevjerovatnih 10 (deset!) dinara. mš.

*

Zagrebački »Jutarnji List« od 27 o. mj. donosa ovaj prikaz:

Ove je godine po prvi put izdao konzorcij lista »Istre« u Zagrebu svoj veliki »Jadranski kalendar«. Može se reći odmah na početku, da se on razlikuje od onih običnih obiteljskih kalendara s »popularnim« prilozima, što drugim riječima znači s prilozima od male ili nikakve vrijednosti. »Jadranski kalendar«, poput Napretkova kalendara, koji imade iz sebe već tradiciju, je ozbiljna edicija s prilozima, kojih su autori već otprije poznati književnici i javni radnici. Uz originalne pjesme i novele kalendar imade članaka, od kojih neki dosižu i naučnu vrijednost. Dovoljno je spomenuti da je Tone Peruško, urednik kalendara okupio oko sebe najznatnije istarske književnike, tako na pr. Dukića, Cara Emina, Katalinića, Balotu, Gervaisa uz druge. Ono što »Jadranski kalendar« izdiče i podaje mu širi značaj jest suradnja Nelstrana Lule Vojnovića, prof. Ilesića, Mirka Breyera i krakovskoga docenta profesora Maleckoga, koji je jedan od najboljih poznavaca istarskih narječja.

Uz Hrvate zastupani su i Slovenci iz Trsta i Goričke, djelomično u hrvatskom prijevodu, a najviše na svom jeziku. Njihovi su prilozii također znatni i dobri, jer su to prilozii poznatih slovenskih književnika kao Magajne, Kosmaka, Grahora i dr.

Posebno treba istaći vanjsku opremu kalendara, naslovnu sliku u šest boja, zatim originalne ilustracije, kojih je toliko da je ilustriran gotovo svaki priloz. Sliku na omotu i najveći dio ilustracija izradio je slikar Režek.

I po sadržaju i po opremi »Jadranski kalendar« je lijepa knjiga. Vrlo će dobro doći svim Istranima, koji ovdje nemaju drugih knjiga, koje se namijenjuju njima posebno. No on će dobro doći i onima, koji žele, da se malo pobliže upoznaju sa životom našega naroda pod Italijom i sa životom njegove emigracije u Jugoslaviji.

Na kraju ističemo, da je cijena kalendara, koji obliže 240 stranica velikoga formata Din 10.— što je upravo neznatna cijena za tako vrijednu knjigu. Kalendar se naručuje kod uprave lista »Istre«, u Zagrebu, Masarykova 28. II., a dobiva se i u poznatijim knjižarama.

NAŠIM ČITATELJIMA I PRETPLATNICIMA!

Ovom broju lista smo priložili čekove. One koji nisu podmirili pretplatu, molimo da to neizostavno učine priloženim čekom. Jer godina se bliža kraju, a deficit lista raste. A raste radi toga što još uvijek, nažalost, ima čitatelja koji neće da razumiju da list ne može izlaziti, ako ga pretplatnici ne plaćaju. Kada bi svi pretplatnici vršili svoju dužnost list bi mogao izlaziti redovito na 6—8 stranica i bio bi mu osiguran opstanak. A trebao bi da izlazi na 8 stranica, jer redovito imamo toliko materijala da ne znamo što bi prije stavili u list. Moramo, nažalost, mnoge stvari skraćivati ili izostavljati, jer nemamo prostora, budući da nam pretplate ne stižu, pa moramo list skraćivati na 4 stranice kako bi ga održali u životu.

Jer naš list MORA izlaziti. MORA IZLAZITI radi toga, što bi emigracija bez svoga lista bila neorganizovana, rasparčana, te ne bi mogla da ima onu snagu i važnost koju ima sada. MORA IZLAZITI i radi toga što naš list informira jugoslavensku javnost o stanju našega naroda pod Italijom i što ostali listovi u Jugoslaviji crpe informacije o našem narodu u Julijskoj Krajini i o našoj emigraciji iz našeg lista. Naše vijesti prenašaju redovito, a i principijelne članke opažamo često preštampane u ostalim listovima. MORA IZLAZITI i radi toga što naš list čitaju u inostranstvu, te tako i inostranstvo upoznavamo sa našim pitanjem, a i strana štampa vrlo često uzimlje informacije iz našeg lista. Na taj način dolaze vijesti o stanju našega naroda pod Italijom i u stranu štampu i javnost cijeloga svijeta doznaje za nas i trpljenje našega naroda u Julijskoj Krajini. Od kolike je to važnosti ne treba da ističemo.

Radi svega toga naš list ne smije da propadne. A mi ćemo sami prvi pozvati da list održimo, a održat ćemo ga plaćajući pretplatu. To nije žrtva, to je dužnost. Dužnost emigranta da čita svoj list i dužnost čitatelja da list plaća, jer i sve ostale novine moraju da se plaćaju i nigdje na svijetu nema toga da se novine prima besplatno.

Zato molimo dužnike da nam do nove godine podmire dug. Oni kojima je to nemoguće neka nam jave kartom, a mi ćemo ih počekati.

Onima koji su pretplatu podmirili zahvaljujemo, a i onima koji su se ispričali. Njih ujedno molimo da priloženi ček upotrebe na taj način da njime poruče NAŠE KALENDARE.

NAŠ »JADRANSKI KALENDAR« ZA 1935. GODINU

stoji samo 10 dinara. Ima 224 stranice, 65 originalnih slika i naslovnu stranu u 5 boja. U njemu su članci od naših najpoznatijih pisaca, a i nekoji strani pisci su dali svoje članke. Sve dosadašnje kritike u štampi tvrde jednodušno, da je to zapravo almanah i da bi takova knjiga morala da stoji 30—40 dinara gledajući slične knjige u knjižarama. Mi dajemo taj kalendar-almanah radi toga za samih 10 dinara kako bi našoj emigraciji pružili jeftino i dobro emigrantsko štivo, a ujedno kako bi čim više primjeraka ušlo među domaće, koji će na taj način upoznati nas i naš narod pod Italijom. Eto radi toga dajemo tu knjigu uz REŽIJSKU cijenu, to jest za onoliko koliko iznašaju troškovi. Ali

baš radi toga moramo da prodamo cijelu nakladu, kako bi pokrili ogromne troškove štampanja, uveza, klišea, poštarine itd. Zato bi morao svaki emigrant da ima »Jadranski kalendar« u svojoj kući, kao što je to u predgovoru lijepo napisao naš predsjednik dr. Ivan M. Čok.

Kalendar je pola srpsko-hrvatski, a pola slovenski. Stoji samo 10.— dinara bez poštarine, a sa poštarinom 11.50 dinara. Ko naruči ujedno i naš džepni kalendar »Soča« dobiva oba kalendara franko, t. j. mi plaćamo tada poštarinu. Oba kalendara stoje 18 dinara. U tih je 18 dinara uračunata tada i poštarina za oba kalendara, te prema tome dajemo oba kalendara za samih 15.— dinara, jer nas košta poštarina i pakovanje 3.— dinara za oba kalendara.

DŽEPNI KALENDAR »SOČA«

je ove godine još bolji nego lanijske godine. Uz kalendarski dio i uz sve potrebne statistike razdijeljen je u tri glavna dijela pod naslovima: JULIJSKA KRAJINA, EMIGRACIJA, NARODNE MANJINE. U poglavlju o Julijskoj Krajini imamo ove članke: Zemlja s križi (sa slikom), Seznam žrtv, Kulturni zločini fašizma (sa 2 slike), Krvavi niz događaja u Julijskoj Krajini, Volitve iz leta 1907 in zadnji »plebiscit« (sa 4 grafikona u bojama), Prirodni porast Jugoslavena i Talijana u Julijskoj Krajini (sa 4 grafikona u bojama), Slovensko časopisje na Primorskem (sa 1 fotomontažom i jednim grafikonom), Kako su postali Jurina i Franina (sa slikom iz god. 1871). Poglavlje »Emigracija« ima ove članke: Savez i savezna uprava, Popis svih društava sa geografskom kartom, Direktorij, Otsjeci, Emigrantska štampa, Važniji događaji tekom prošle godine. Upute za emigrante. Poglavlje »Narodne manjine« sadrži ove članke: Poljski prijedlog o generalizaciji zaštite manjina, Države koje su preuzele obaveze o zaštiti narodnih manjina, Deklaracije pred Savjetom Društva Naroda o zaštiti manjina, Ostali međunarodni ugovori o zaštiti manjina. Osim toga ima van teksta više slika, a na kraju je obilat dio praznog i finog papira za bilješke.

Bez toga kalendara ne bi smio da bude ni jedan emigrant, jer je to naš kalendar, a što je najglavnije mnogo je bolji i jeftiniji nego ijedan sličan džepni kalendar u Jugoslaviji.

Cijena mu je 8.— dinara bez poštarine, a sa poštarinom 8.50 dinara. Ako se ujedno naruči i »Jadranski kalendar«, tada mi snasamo troškove poštarine, pa za 18.— dinara dobijete franko oba kalendara.

Zato se poslužite priloženim čekom i naručite naše kalendare. Ako ste već podmirili pretplatu i naručili kalendare, tada dajte ček svojem prijatelju i zamolite ga da on naruči kalendare. Ujedno neka se na čeku naznači, da li je iznos za kalendare ili za pretplatu.

TIME ŠTO ŠIRITE NAŠE EDICIJE MEDJU DOMAĆE VRŠITE PROPAGANDU ZA NAŠ NAROD POD ITALIJOM. UJEDNO POMAZETE NAŠU ŠTAMPU, A POMAZUĆI SVOJU ŠTAMPU VRŠITE SVOJU PATRIOTSKU I EMIGRANTSKU DUŽNOST.

Naša kulturna kronika

Kritika o Dragu Gervaisu

NOVA ZBIRKA STIHOVA U PRIPREMI

Posljednji broj zagrebačkog časopisa »15 dana« donosa u nastavku kritiku o Jelenović-Petrisovoj »Čakavskoj lirici« iz pera dra. Josipa Bognera. Iza kako je prikazao Balotu i Ljubića nastavlja o Gervaisu:

»Na Balotino i Ljubićevo umjetničko realiziranje primorskoga života nadovezuje i Gervaisovo pjesničko nastojanje. Samo Gervais unosi u svoju liriku jedan novi element: humor. Za razliku od obojice prikazanih pjesnika, Gervais ne grabi za teškim i tmurnim scenama, nego se radije zadržava na scenama koje imaju humora i vedroga nastojanja. Gervais, na taj način, otkriva jednu bitnu stranu primorskoga mentaliteta: smisao za humor i komiku. S koliko svježega humora i neposredne komike crta Gervais svoje mornare i starce pri partiji trešete i briškule? Suptilan je humor utkan u te stihove, a umjetnička je realizacija doživljaja dovedena do potpune životnosti. I kroz tu vedru, nasmišanu, humorom obojenu prizmu promatra Gervais svoje ljude i svoj kraj, a da pritom nikada ne predje iz finoga humora u grubu šalu i neukusnu komiku. Humor je toliko destiliran u Gervaisovim stihovima, da bi bilo vrlo teško naći jednoga našeg pjesnika s kojim bi se po ovoj osobini dao uporediti. Takav je otprilike bio Domjančev humor. diskretan, destiliran i otmjen, samo nije bio toliko svjež kao ovaj. Gervais unosi humorističku notu u cijelu svoju poeziju, pa je zato čak i socijalan motiv (ukoliko ga ima) obojen tom notom. I upravo zbog toga Gervaisovi stihovi imaju jednu posebnu intonaciju i proizvede osobenu sugestiju. Oni se doimaju svježje i osebnije, jer je Gervais originalan i ličan. On unosi u našu modernu liriku jednu specifičnu i neobičnu notu. Njegov je humor suptilan i svjež, kao Kolarov u prozi, samo s tom razlikom što je Kolarov humor oštiji, dok je Gervaisov više vedar. Inače, njihov je odnos prema našoj modernoj književnosti gotovo isti: Kolar je naš jedini humorista u — prozi, a Gervais — u stihu. Stihovi kao ovi:

Stari Vice, paron Frane
kumpar Tonić, coto žvane,
od zapolne pul kvartini
v'oštarije pul Pepini
briškulaju
brontulaju
i rad kart se barufaju.

(Briškula)

jasno svjedoče kakav profinjen humor utkiva Gervais u svoje stihove. A od takvih je stihova satkana sva njegova lirika! Odatle ona i znači: svježinu i osebnost.

*

Ovom zgodom upozorujemo čitatelje na noticu u prošlom broju našeg lista u kojoj se javlja da će Drago Gervais dati u štampu ovih dana novu zbirku stihova sa predgovorom Vladimira Nazora. Knjižica će biti ukusno opremljena, a stajat će 15 din. Gervais moli da se svi oni koji bi htjeli da knjižicu kupe obrate već sada na njega — Drago Gervais, Bjelovar — jer će knjiga biti štampana u ograničenom broju. Ujedno moli svoje prijatelje da mu sakupe pretplatnike, a novac će se slati tek po prijemu knjige.

Svi oni koji su čitali u ovogodišnjem »Jadranskom kalendaru« pjesme Gervaisove čekat će sigurno sa nestrpiljenjem tu novu zbirku. Jer »Mirine starega grada« ili »Bog, domovina« pokazuje nam Gervaisa u jednom drugom svjetlu nego što je do sada smatran. Ako je do sada bio jedino humorista u stihu, po tim novim pjesmama se vidi da je uspjelo, u staroj formi, dao nove motive na nov način. A u sonetima (Jugo i Noć na Kvarneru) vidimo da je Gervais kadar da se uspješno izrazi i u strogo metričkoj formi soneta. Prema tome će ta nova zbirka, sa predgovorom Vladimira Nazora, biti sigurno jedno otkrovenje za mnoge, a bit će i jak priloz našoj istarskoj kulturi.

USPEH ALBERTA SIRKA

V ljubljanskem umetnostnem paviljona je razstavila skupina štajerskih slikarjev. Med njimi je tudi naš rojak Sirk, katerega kritika prikazuje kot najmočnejšega v ti slikarski grupi. Ljubljanska »Slovenija« prinaša o našem rojaku te vrsti: »Albert Sirk je najmočnejši v izrazu; dela podobe skupin še bolj kot krajine, oljnate slike, pa tudi akvarele. »Madona«, prav za prav »Sveta družina« z Marijo, detetom Jezusom in sv. Jožefom, »Jezus z ribiči« in »Poldne« (ladji ob morskem bregu z dvema skupinami morharjev ob nji) so stvari, ki obetajo večja dela, če bo Sirk razvil vso svojo voljo in se izpopolnjeval v oblikovanju, barve ima dovolj. Oljnate krajinske slike: »Strma gora« in »Vodnjak v Slov. Goricah« sta štajerskega motiva in t. d.«

PREDNOSTI OBUĆE SA GUMENIM DJONOVIMA

Elastičnost
Nepromočljivost

Naša obuća sa gumenim djonom sačuvala je prošle zime zdravlje milijunima naših mušterija

Nepoderivost

Najbolja obuća za mladež!

Za šport

49°-

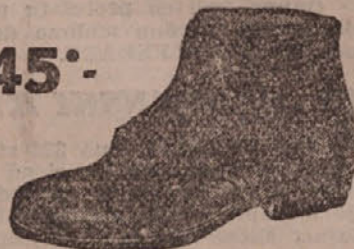

od broja 34—38 Din 69.—

Za školu

Dječja cipela iz kravje kože sa nepoderivim gumi djonom.
Od br. 35—38 Din 69.—

45°-

Za štramac ženama!

Za trg i posao oko kuće najbolje odgovaraju ove četvrt cipele sa gumenim djonom.

69°-

Za svaki dan i blagdan i šetnju preporučamo ovu polucipelu.

69°-

Ovu visoku cipelu nose rado i mlade i stare, za teški štramac.

69°-

Muževima za rad i blagdan!

Polucipela za blagdan iz čvrstog boksa sa nepoderivim gumenim djonom.

39°-

Ovo je cipela za svakoga i za svaku priliku. — Ovaj oblik svidja se svima.

99°-

Gospodarima za blagdan ove cipele širokog oblika iz čvrstog boksa sa nepoderivim i nepromočivim gumenim djonom.

99°-

Za električare samo gumi djon!

Djeci nabavite ovu čvrstu cipelu iz govedjeg boksa sa gumenim djonom.

Rešiti ćete se brige i suvišnih izdataka svakih četrnaest dana za nove djonove.

59°-

Kaljače očuvajte Vašu obuću i zdravlje!

Dječje

Broj 35—38
Din 29.—

25°-

Kiša

Ženske

Broj 35—42

29°-

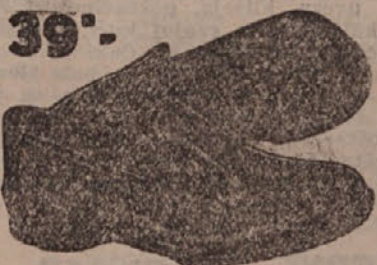

Pada

Muške

za
kišu
i blato

39°-

Nosite

Vas od prehlade,
Obuću od vlage,
Stan od blata
sačuvaće naše

Kaljače

Ovo je ona prava za zemljoradnika!

Iz najbolje masne kože sa nepoderivim gumenim djonom.

Garancija 6
mjeseci!

79°-

Šivane i
kovane!

Ovo je obuća za Tebe zemljoradniče, jer ne propušta vodu, a ti baš takovu trebaš!

U kući i
po dvorištu
trebate tople
ZEPE

29°-

Od br. 35-38 Din 29.— Od br. 39-47 Din 35.—

Rato

IZ DRUŠTVA „ISTRA“ U ZAGREBU

SJEDNICA PROSVJETNOG ODBORA

Sazivlje se sjednica Prosvjetnog odbora za utorak 4 decembra u 19.30 sati.

Pretsjednik

IZOBRAZNI TEČAJEVI.

Prosvjetni odbor društva »Istra« u Zagrebu zaključio je da otvori za emigrante izobrazbeni večernji tečaj. U tom će tečaju predavati stručnjaci. Tečaj bi se održavao kroz par zimskih mjeseci. Tečaj će obuhvatiti:

- 1) Predavanja opće izobrazbene naravi;
- 2) Tečaj za nepismene. U taj tečaj bi došli oni naši ljudi koji ne znaju čitati ni pisati ili koji to znaju vrlo slabo.
- 3) Opće izobrazbeni tečaj. U tom će se tečaju predavati predmeti

opće naobrazbe, kao na pr. povijest, zemljopis, dopisivanje, knjigovodstvo, socijalno zakonodavstvo, upute za sticanje državljanstva i ostalo što je potrebno emigrantima da znaju. U taj tečaj bi došli oni koji su pismeni, ali koji bi htjeli da svoje znanje prošire. U tom će se tečaju naročito paziti na praktičnu svrhu pojedinih predmeta.

4) Specijalni tečajevi. Ako bi se prijavio dovoljan broj polaznika otvorili bi se i specijalni tečajevi, kao na pr. tečaj za polaganje majstorskih ispita i slično. Taj bi tečaj bio za one naše ljude, koji imaju namjere da se podvrgnu tim ispitima, a nemaju načina da steknu potrebno teoretsko znanje. Radi toga se pozivaju svi oni koji imaju namjeru da pohađaju te tečajeve neka se prijave u tajništvo društva »Istra«, trg Kralja Aleksandra br. 4.

Ujedno se moli sve one emigrante

koji bi mogli i htjeli da suradjuju u tom radu predavanjima, da to jave takodjer društvu. Ovih dana će Prosvjetni odbor razaslati tim licima posebne pozive, pa ih unapred molimo da se na njih odazovu.

POZIV BIVSIM ARSENALSKIM RADNICIMA

»Svi kvalifikovani radnici koji su bili zaposleni u arsenalu u Puli ili po brodogradilištima u Trstu, Tržiću (Monfalconu) i Rijeci neka se jave u tajništvo društva »Istra« u Zagrebu trg Kralja Aleksandra br. 4. Momentano nema raspoloživih mjesta, a u slučaju potrebe ovi će radnici imati prednost.«

PRODAJEM JEDNO GODIŠTE »ISTRE«

1932 tvrdo uvezano u jedan svezak i odlično sačuvano. Interesenti neka se obrate na: Jurišević Josip, Zagreb, Trg Kralja Aleksandra 14 Univerza..

OTVORITVENO PREDAVANJE »SOCIJALNE MATICE« V LJUBLJANI.

Pred številnim članstvom je v soboto dne 24. t. m. predaval univerzitetni profesor dr. Spektorski o krizi liberalizma. Znanstveno globoko zasnovanem predavanju je članstvo z zanimanjem sledilo in nagradilo predavatelja s hvaležnim aplavzom. Predavatelju se je zahvalil podpredsednik Ivo Sancin. Gosp. Urbančič je h koncu precej obširno govoril o Garbščku ob njegovi sedemdesetletnici. S tem predavanjem je bila otvorena petnajsta sezona predavateljskih večerov v »Soci-matici«, ki so vedno z največjim uspehom združevali najširše kroge emigrantov in domaćinov.

(Agis.)

TRAZI SE DVORKINJA

od 7 i po sati do 13 sati. Popitati se u društvu »Istra«, trg Kralja Aleksandra 4 — prizemno lijevo.